

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

PROGRAM NAUCZANIA KURSU UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH

SPO.02.5. Wykonywanie czynności opiekuńczo-wspierających u osoby starszej

w zakresie kwalifikacji

SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej

wyodrębnionego w zawodzie

opiekun osoby starszej 341202

Branża: pomocy społecznej SPO

Warszawa 2021

Autorzy:

Mgr Anna Chmiel

Mgr Żaneta Jankowska-Pasternak

Mgr Sylwia Laskowska

Mgr Izabela Łuchniak (ewaluacja)

Recenzenci

Recenzent 1-nauczyciel konsultant w zakresie kształcenia zawodowego Mgr Elżbieta Małek

Recenzent 2-przedstawiciel pracodawców właściwy dla danego zawodu Mgr Beata Wojciechowska

Ekspert: mgr pielęgniarstwa Marta Polanowska

Program opracowany we współpracy podmiotów z otoczenia społeczno-gospodarczego wskazanego we wniosku o powierzenie grantu na opracowanie modelowego kwalifikacyjnego kursu zawodowego (KKZ): Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi, ul. Kilińskiego 102/102A oraz Dom Pomocy Społecznej w Łodzi, ul. Złotnicza 10.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Oś priorytetowa II

Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Działanie 2.14. Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie

Konkurs nr POWR.02.14.00-IP.02-00-003/19

Opracowanie modelowych programów kwalifikacyjnych kursów zawodowych (kkz)

Spis treści

PROGRAM NAUCZANIA KURSU UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH SPO.02.5. Wykonywanie czynności opiekuńczo-wspierających u osoby starszej

1. Wprowadzenie	6
1.1. Charakterystyka kursu umiejętności zawodowych SPO.02.5. Wykonywanie czynności opiekuńczo-wspierających u osoby starszej z kwalifikacji SPO.02. SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej w zawodzie opiekun osoby starszej (symbol cyfrowy zawodu 341202).	6
1.2 Program ma strukturę przedmiotową.	6
1.3 Charakterystyka programu	6
1.4 Cele kierunkowe programu kursu umiejętności zawodowych	8
1.5 Wymagania wstępne dla uczestników kursu	9
1.6 Odniesienie do rynku pracy	10
2. Plan zajęć kursu umiejętności zawodowych.....	11
2.1. Pogrupowane efekty – tabela 9. i 10. stanowią załącznik do programu	11
2.2. Określenie liczby godzin poszczególnych zajęć z podziałem na zajęcia teoretyczne i praktyczne z uwzględnieniem efektów kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji – tabela 11. stanowi załącznik do programu.	11
2.3. Plan kursu umiejętności zawodowych	11
Nauczyciele wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych zespołów.	11
3. Cele kształcenia KUZ	12
4. Programy poszczególnych zajęć	12
4.1. Program nauczania dla przedmiotu: Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą.....	12
4.1.1. Cele ogólne przedmiotu:	12
4.1.2. Cele operacyjne przedmiotu:	12
4.1.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia	13
4.1.4. Procedury osiągania celów kształcenia	13
4.1.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu	14
4.2. Program nauczania dla przedmiotu: Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	14
4.2.1. Cele ogólne przedmiotu:	14
4.2.2. Cele operacyjne przedmiotu	15
4.2.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia	15
4.2.4. Procedury osiągania celów kształcenia	15
4.2.5 Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu	16

4.3. Program nauczania dla przedmiotu: Opieka i pomoc osobie starszej	17
4.3.1. Cele ogólne przedmiotu	17
4.3.2. Cele operacyjne przedmiotu	17
4.3.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia	17
4.3.4. Procedury osiągania celów kształcenia	18
4.3.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu	19
4.4. Program nauczania dla przedmiotu: Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej.....	20
4.4.1. Cele ogólne przedmiotu:	20
4.4.2. Cele operacyjne przedmiotu	20
4.4.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia	21
4.4.4. Procedury osiągania celów kształcenia	22
4.4.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu	24
4.5. Program nauczania dla przedmiotu: Współpraca z partnerami społecznymi	24
4.5.1. Cele ogólne przedmiotu:	24
4.5.2. Cele operacyjne przedmiotu:	24
4.5.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia	25
4.5.4. Procedury osiągania celów kształcenia	25
4.5.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu	26
5. Ewaluacja programu KUZ	26
6. Wykaz literatury oraz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych	33
6.1. Wykaz literatury	33
6.2. Wykaz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych	36
7. Sposób i forma zaliczenia kursu	36
8. Sprawdzenie kompletności i poprawności opracowanego programu zajęć	37
Załączniki	41

1. Wprowadzenie

1.1. Charakterystyka kursu umiejętności zawodowych SPO.02.5. Wykonywanie czynności opiekuńczo-wspierających u osoby starszej z kwalifikacji SPO.02. SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej w zawodzie opiekun osoby starszej (symbol cyfrowy zawodu 341202).

Kurs umiejętności zawodowych jest jedną z form kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych. Szczegółowe warunki organizacji kursów umiejętności zawodowych i akredytacji ośrodków określa ustawa Prawo oświatowe oraz rozporządzenie w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.

Program nauczania realizowany na kursie umiejętności zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie szkolnictwa branżowego, zawiera ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego, cele kształcenia, efekty kształcenia i kryteria weryfikacji tych efektów, warunki realizacji kształcenia w zawodzie, w którym została wyodrębniona dana kwalifikacja, minimalną liczbę godzin kształcenia w zawodzie w ramach danej jednostki efektów kształcenia.

Program jest zgodny z zapisami podstawy programowej dla zawodu opiekun osoby starszej z 2019 r.

Kurs umiejętności zawodowych może być prowadzony przez:

- publiczne i niepubliczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, z wyjątkiem szkół artystycznych - w zakresie zawodów, w których kształcą, oraz w zakresie innych zawodów przypisanych do branż, do których należą zawody, w których kształci szkoła;
- publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego.

Kurs umiejętności zawodowych kończy się zaliczeniem w formie ustalonej przez podmiot prowadzący kurs.

Osoba podejmująca kształcenie na kwalifikacyjnym kursie zawodowym posiadająca zaświadczenie o ukończeniu kursu umiejętności zawodowych jest zwalniana, na swój wniosek złożony podmiotowi prowadzącemu kwalifikacyjny kurs zawodowy, z zajęć dotyczących efektów kształcenia zrealizowanych na tym kursie umiejętności zawodowych.

Zawód opiekun osoby starszej jest powiązany z zawodami opiekun w domu pomocy społecznej, opiekunka środowiskowa i asystent osoby niepełnosprawnej, w których występuje taka sama jednostka efektów kształcenia „Podstawy pomocy społecznej”.

1.2 Program ma strukturę przedmiotową.

1.3 Charakterystyka programu

W programie podzielono efekty kształcenia na kluczowe dla zawodu, ważne i pomocnicze, każdemu efektowi przypisano liczbę godzin przeznaczoną na kształcenie (tabela 1) Każdy efekt kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji został przypisane do przedmiotu.

W każdym przedmiocie wskazano liczbę godzin przeznaczoną na kształcenie teoretyczne i zajęcia praktyczne.

Plan nauczania przedstawiono w tabeli 1.

Minimalna liczba godzin kształcenia na kursie umiejętności zawodowych jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego w danej jednostce efektów kształcenia w danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.

Dla jednostki efektów kształcenia SPO.02.5. Wykonywanie czynności opiekuńczo-wspierających u osoby starszej z kwalifikacji SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej minimalna liczba godzin na kursie umiejętności zawodowych jest równa 320. Czas trwania kursu – 6 miesięcy. Kurs może rozpocząć się w dowolnym terminie.

Programy poszczególnych przedmiotów składają się z następujących elementów:

- cele ogólne przedmiotu, cele szczegółowe przedmiotu,
- działy programowe podzielone na tematy jednostek metodycznych wraz z przypisanymi im kryteriami weryfikacji,
- propozycje metod nauczania,
- obudowa dydaktyczna,
- warunki realizacji,
- proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu,
- opis ewaluacji kursu,
- wykaz literatury oraz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych,
- wykaz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych,
- sposób i forma zaliczenia kursu.

Wskazane jest, aby w procesie dydaktycznym uczestniczyli nauczyciele i specjaliści reprezentujący różne dziedziny nauki tj. socjolog, pedagog społeczny, pedagog specjalny, psycholog, socjoterapeuta, prawnik, lekarz, pielęgniarka, terapeuta zajęciowy.

Dobrze byłoby, aby tematy o charakterze czysto praktycznym, związane z pielęgnacją, higieną, profilaktyką odleżynową, profilaktyką zdrowotną, pierwszą pomocą, prowadzili specjaliści z zakresu opieki medycznej, rehabilitant, dietetyk, ratownik medyczny, lekarz, pielęgniarka.

Tematy, które mogą być realizowane z użyciem metod i technik kształcenia na odległość oznaczono w programie ikoną

Nie dotyczy to zajęć praktycznych i laboratoryjnych.

W podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego zapisano, że „nauczyciele wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych

zespołów”. W programie wskazano jednak, w ramach których przedmiotów nauczyciele powinni szczególną uwagę poświęcić na rozwijanie kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych zespołów. Dotyczy to przede wszystkim zajęć o charakterze warsztatowym, przygotowywania projektów czy studiów przypadku. Przyczynami takiego podejścia było:

- podkreślenie kompetencji szczególnie ważnych dla zawodu
- wsparcie nauczycieli w planowaniu procesu kształcenia zawodowego w taki sposób, by pozwalał na rozwijanie kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych zespołów
- rekomendacje z badań nad lukami kompetencyjnymi kandydatów na pracowników oraz oczekiwań pracodawców wskazujące od wielu lat, że najbardziej pracownikom brakuje kompetencji miękkich (wśród nich te, które zapisane są w efektach kształcenia „Kompetencje personalne i społeczne” oraz „Organizacja pracy małych zespołów”

Poszczególne KUZ-y mogą być organizowane niezależnie od siebie, jednak ze względu na treści poszczególnych przedmiotów, zaleca się następującą kolejność realizacji:

- SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej – KUZ SPO.02.2. stanowi podstawę dla SPO.02.5. w zakresie przedmiotu: Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
- SPO.02.3. Diagnozowanie potrzeb biopsychospołecznych i możliwości w funkcjonowaniu osoby starszej – KUZ SPO.02.3 stanowi podstawę dla
- 1) SPO.02.5.: Pielęgnacja i zachowanie higieny osoby starszej oraz dla SPO.02.4 i SPO.02.5 w zakresie przedmiotu: Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą, a także dla SPO.02.5 i SPO.02.6. w zakresie przedmiotu: Opieka i pomoc osobie starszej
- SPO.02.5. Wykonywanie czynności opiekuńczo-wspierających u osoby starszej – KUZ SPO.02.5. stanowi podstawę dla SPO.02.4 i SPO.02.6 w zakresie przedmiotu: Współpraca z partnerami społecznymi
- SPO.02.4. Współpraca z podmiotami działającymi na rzecz osoby starszej – KUZ SPO.02.4 stanowi kontynuację SPO.02.3 w zakresie przedmiotu:
- 2) Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą oraz dla przedmiotu Opieka i pomoc osobie starszej
- SPO.02.6. Aktywizowanie osoby starszej do samodzielności życiowej jest kursem podsumowującym zdobyte umiejętności w KUZ: SPO.02.2, SPO.02.3.,
- 3) SPO.02.4. i SPO.02.5.

1.4 Cele kierunkowe programu kursu umiejętności zawodowych

Celem kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, także na kursie umiejętności zawodowych, jest przygotowanie uczących się do wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy.

Zadania organizatora kursu umiejętności zawodowych są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: nowe techniki i technologie, idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników.

Organizator kursu umiejętności zawodowych powinien realizować kształcenie zawodowe w oparciu o współpracę z pracodawcami, a praktyczna nauka zawodu powinna odbywać się w jak największym wymiarze w rzeczywistych warunkach pracy u pracodawców, w centrach kształcenia zawodowego, pracowniach szkolnych i placówkach kształcenia ustawicznego.

W procesie kształcenia zawodowego ważne jest integrowanie i korelowanie kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym doskonalenie kompetencji kluczowych nabytych w procesie kształcenia ogólnego, z uwzględnieniem niższych etapów edukacyjnych.

W procesie kształcenia zawodowego są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki.

1.5 Wymagania wstępne dla uczestników kursu

Uczestnikami kursu mogą zostać osoby dorosłe (które ukończyły 18 lat):

- absolwenci wszystkich typów szkół - szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadpodstawowych, szkół policealnych – zainteresowani zdobywaniem kwalifikacji zawodowych,
- studenci i absolwenci studiów wyższych, którzy chcą poszerzyć/zmienić posiadane kwalifikacje zawodowe,
- osoby dorosłe, pracujące w danym zawodzie, chcące nabyć lub zaktualizować wiedzę i umiejętności zawodowe wymagane przez pracodawcę,
- aktualni słuchacze liceów ogólnokształcących dla dorosłych, którzy znajdują czas na równoległe zdobywanie kwalifikacji zawodowych.

Kandydat na uczestnika KUZ musi przedstawić zaświadczenie lekarskie zawierające orzeczenie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia praktycznej nauki zawodu.

Nie ma formalnych uwarunkowań do wykonywania zawodu opiekuna osoby starszej. Jednak analiza efektów kształcenia zapisanych w PPKZ, ofert pracy oraz doświadczenia pracowników domów pomocy społecznej oraz pracowników pomocy środowiskowej pokazują, że w toku nauczania należy zwrócić uwagę na poziom kompetencji społecznych, w tym kulturę osobistą, dojrzałość i odpowiedzialne podejście do wykonywanych zadań oraz predyspozycje psychiczne uczestnika kursu i sprawność fizyczną.

1.6 Odniesienie do rynku pracy

Opiekun osoby starszej to obecnie jeden z najbardziej poszukiwanych zawodów. Jedną z najważniejszych tego przyczyn jest gwałtownie postępujące starzenie się społeczeństwa. Kolejnym powodem jest współczesny model rodziny, w tym dbałość o rozwój kariery zawodowej dzieci osób starszych, a co za tym idzie wielość obowiązków i brak czasu na zapewnienie opieki rodzicom bądź dziadkom.

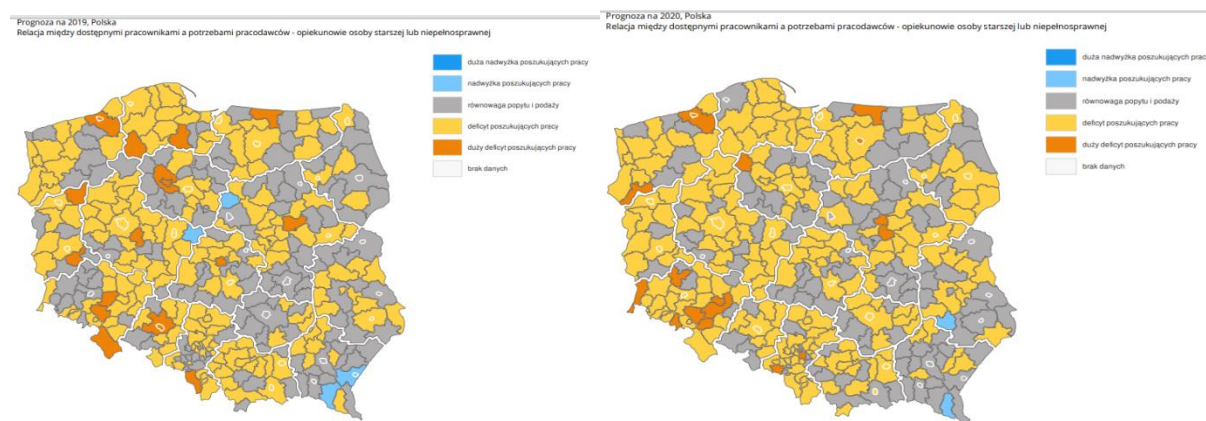
Opiekunem osoby starszej mogą być zarówno kobiety, jak i mężczyźni.

Opiekunowie osoby starszej mają sporo możliwości pracy, zarówno w kraju, jak i za granicą. Mogą pracować w **domach pomocy społecznej**, w domach samopomocy, w hospicjach i w placówkach opieki paliatywnej. Często znajdują także zatrudnienie w prywatnych domach jako opiekunowie stali lub zatrudnieni na godziny.

Informacje o zapotrzebowaniu na opiekunów osoby starszej można znaleźć m.in. na [stronie internetowej Barometru zawodów](#). Zakwalifikowano tam zawód *opiekun osoby starszej* do grupy zawodów *opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej*.

Jak widać na poniższych mapkach w większości powiatów jest bardzo duże lub duże zapotrzebowanie na przedstawicieli tej grupy zawodów. Tylko w nielicznych powiatach jest nadwyżka poszukujących pracy.

Rysunek 1

Z „Prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego” ze stycznia 2021 wynika, że zapotrzebowanie na opiekunów osoby starszej jest umiarkowane we wszystkich województwach oprócz lubelskiego, łódzkiego i małopolskiego (można założyć, że w tych trzech województwach zapotrzebowanie na ten zawód pozostaje w równowadze).

2. Plan zajęć kursu umiejętności zawodowych

2.1. Pogrupowane efekty – tabela 9. i 10. stanowią załącznik do programu

2.2. Określenie liczby godzin poszczególnych zajęć z podziałem na zajęcia teoretyczne i praktyczne z uwzględnieniem efektów kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji – tabela 11. stanowi załącznik do programu.

2.3. Plan kursu umiejętności zawodowych

Poniższa tabela dotyczy dziennej formy kształcenia.

Tabela 1 Plan zajęć kursu umiejętności zawodowych

Nazwa zajęć	Łączna liczba godzin	Uwagi o realizacji		
		Liczba godzin kształcenia teoretycznego	Liczba godzin kształcenia praktycznego	Czas realizacji
Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	20	20	0	1 – 6 miesiąc
Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	32	0	32	1 – 6 miesiąc
Współpraca z partnerami społecznymi	16	16	0	1 – 6 miesiąc
Opieka i pomoc osobie starszej	104	32	72	1 – 6 miesiąc
Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	148	72	76	1 – 6 miesiąc
Łączna liczba godzin zajęć	320			

Liczba godzin przypisana poszczególnym zajęciom, uwzględnia minimalną liczbę godzin przewidzianą w podstawie programowej na realizację efektów kształcenia ujętych w jednostkach efektów (przy założeniu, że kształcenie odbywa się w systemie dziennym lub stacjonarnym).

Dopuszcza się prowadzenie zajęć dydaktycznych w wymiarze nie więcej niż 20% ogólnej liczby godzin w formie kształcenia na odległość, z zachowaniem wymogów prawnych. Możliwość kształcenia na odległość nie dotyczy zajęć praktycznych.

Nauczyciele wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych zespołów.

3. Cele kształcenia KUZ

Absolwent kursu umiejętności zawodowych powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych:

- ustalenie i klasyfikowanie problemów opiekuńczych i potrzeb osoby starszej;
- dobieranie odpowiednich metod i technik, zapewniających kompleksową opiekę osobie starszej;
- stosowanie zasad etyki i empatii stosunku do osoby starszej.

4. Programy poszczególnych zajęć

4.1. Program nauczania dla przedmiotu: Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą

4.1.1. Cele ogólne przedmiotu:

- Udzielanie osobie starszej wsparcia emocjonalnego w terminalnej fazie choroby
- Stosowanie zasad kultury i etyki zawodowej opiekuna osoby starszej

4.1.2. Cele operacyjne przedmiotu:

Uczestnik kursu potrafi:

- wyjaśnić znaczenie przestrzegania tajemnicy zawodowej
- scharakteryzować kolejne fazy umierania
- rozpoznać potrzeby człowieka umierającego

Cele zajęć/przedmiotów/jednostek odnoszą się do wiedzy, umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych

4.1.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Tabela 2 Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin dla tematu	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
Dział I Opieka nad osobą starszą i towarzyszenie śmierci SUMA: 20	Temat 1: Opieka nad umierającym i towarzyszenie śmierci 	20	SPO.02.5.10 podejmuje problematykę śmierci i godnego umierania w kontaktach z osobą starszą (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia etapy umierania – udziela osobie starszej wsparcia emocjonalnego w terminalnej fazie choroby – rozpoznaje potrzeby człowieka umierającego – zaspokaja potrzeby człowieka umierającego – stosuje adekwatne formy komunikacji interpersonalnej w kontakcie z osobą starszą na temat śmierci – towarzyszy podopiecznemu i jego rodzinie w kolejnych fazach umierania

4.1.4. Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Propozycje metod nauczania

Wykład z wykorzystaniem środków wizualnych, prezentacja, pogadanka, dyskusja związana z wykładem, metody warsztatowe, ćwiczenia, metoda sytuacyjna, problemowa, dyskusje: dydaktyczna, okrągłego stołu, burza mózgów, gry dydaktyczne (symulujące, planowe), metoda przypadków..

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie, w parach lub grupowo, całym zespołem.

Stosowane formy pracy powinny być dostosowane do zdiagnozowanych przez nauczycieli potrzeb i możliwości uczących się, np. dobór zadań o odpowiednim stopniu trudności, wsparcie uczenia się materiałami multimedialnymi, organizacja uczenia się w grupach heterogenicznych, dzielenie materiału nauczania na mniejsze części, częste udzielanie informacji zwrotnych z uwzględnieniem zasad oceniania kształtującego.

Możliwość prowadzenia zajęć za pomocą technik kształcenia na odległość.

Obudowa dydaktyczna

Literatura:

1. Brzezińska M., Grackowska M. „Zaradnik terapeutyczny. Jak pracować z seniorami w domu pomocy społecznej?”, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2012
2. Kliszcz J. „Psychologia w zawodzie i pracy opiekuna medycznego” Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2019

3. Schiefele J., Staudt I., Dach M. „Pielęgniarstwo geriatryczne” Wydawnictwo Medyczne Urban & Partner, Wrocław 2005

Podręczniki wymagają aktualizacji przez nauczyciela

Środki dydaktyczne:

Podręczniki, materiały audiowizualne, podcasty, prezentacje multimedialne, tablice, pliki graficzne, zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń, karty pracy dla uczestników kursu, stanowisko komputerowe z dostępem do internetu i projektorem multimedialnym.

Warunki realizacji

Zajęcia powinny być realizowane częściowo w sali ogólnodydaktycznej wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł. Sala wyposażona w materace, możliwość swobodnego organizowania przestrzeni, flipchart, materiały piśmiennicze.

Zajęcia warsztatowe powinny być organizowane w podziale całego zespołu na grupy maksymalnie 12-osobowych.

4.1.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu

Sprawdzanie opanowania przez uczestnika kursu wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie materiału z przeprowadzonych wykładów oraz ćwiczeń i zajęć warsztatowych.

Odpowiedź ustna, opracowanie prezentacji, referatu, aktywność w zajęciach warsztatowych. W przypadku oceny prezentacji należy zwrócić uwagę na zaangażowanie w przygotowanie, podział obowiązków, zakres prac. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną, poprawność, formy przedstawienia.

Sprawdzanie osiągnięć powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku kursu.

Sprawdzenie spełnienia kryteriów weryfikacji powiązanych z tematami prowadzonymi z użyciem technik kształcenia na odległość odbywa się tymi samymi metodami, jak w przypadku zajęć stacjonarnych. Jeśli nauczyciele posiadają dostęp do interaktywnych materiałów sprawdzających warto włączyć je do metod oceniania osiągnięć uczestników kursu.

4.2. Program nauczania dla przedmiotu: Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą

4.2.1. Cele ogólne przedmiotu:

- Stosowanie metod i technik działań opiekuńczo-wspierających w odniesieniu do osoby starszej
- Nabycie umiejętności podejmowania działań opiekuńczo-wspierających w oparciu o rozpoznanie potrzeb osoby starszej

4.2.2. Cele operacyjne przedmiotu

Uczestnik kursu potrafi:

- wymieniać techniki działań opiekuńczo-wspierających dostosowane do potrzeb i możliwości osoby starszej
- stosować metody i techniki działań opiekuńczo-wspierających dostosowane do potrzeb i możliwości osoby starszej

Cele zajęć/przedmiotów/jednostek odnoszą się do wiedzy, umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych

4.2.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Tabela 3 Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin dla tematu	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
Dział I Metody i techniki pracy z osobą starszą SUMA: 32	Temat 1: Metody i techniki działań opiekuńczo-wspierających w odniesieniu do osoby starszej	32	SPO.02.5.2 dobiera metody, techniki do działań opiekuńczo-wspierających (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia techniki działań opiekuńczo-wspierających stosuje metody i techniki działań opiekuńczo-wspierających dostosowane do potrzeb i możliwości osoby starszej

4.2.4. Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Propozycje metod nauczania

Wykład z wykorzystaniem środków wizualnych, prezentacja, pogadanka, dyskusja, metody warsztatowe, ćwiczenia, analiza dokumentacji, metody podające, metody problemowe.

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie, w parach lub grupowo, całym zespołem.

Stosowane formy pracy powinny być dostosowane do zdiagnozowanych przez nauczycieli potrzeb i możliwości uczących się, np. dobór zadań o odpowiednim stopniu trudności, wsparcie uczenia się materiałami multimedialnymi, organizacja uczenia się w grupach heterogenicznych, dzielenie materiału nauczania na mniejsze części, częste udzielenie informacji zwrotnych z uwzględnieniem zasad oceniania kształtującego.

Obudowa dydaktyczna

Zajęcia powinny być realizowane częściowo w sali ogólnodydaktycznej wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł. Pracownia symulująca pokój osoby starszej do aktywności dziennej.

Zajęcia warsztatowe powinny być realizowane w grupach maksymalnie 12-osobowych.

Literatura:

1. Jakimowicz – Klein B. „Opieka nad seniorem” Wydawnictwo Świat Książki Warszawa 2014
2. Kliszczy Joanna „Psychologia potrzeb osób starszych: potrzeby psychospołeczne po 65 roku życia” Wydawnictwo Difin Warszawa 2019
3. Talarska D., Wieczorkowska-Tobis K., Szwajkiewicz E. „Opieka nad osobami przewlekle chorymi, w wieku podeszłym i niesamodzielnymi” Wydawnictwo Lekarskie PZWL Warszawa 2010

Podręczniki i akty prawne wymagają aktualizacji przez nauczyciela

Środki dydaktyczne do przedmiotu:

Podręczniki, materiały audiowizualne, prezentacje multimedialne, tablice, pliki graficzne, zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń, karty pracy dla uczestników, przykładowa dokumentacja zdrowotna i społeczna, stanowisko komputerowe z dostępem do internetu i projektorem multimedialnym.

Warunki realizacji

Zajęcia powinny być realizowane częściowo w sali ogólnodydaktycznej wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową, częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł.

Zajęcia warsztatowe powinny być organizowane w podziale całego zespołu na grupy maksymalnie 12-osobowych.

4.2.5 Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu

Sprawdzanie opanowania przez uczestnika wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie materiału z przeprowadzonych wykładów oraz ćwiczeń i zajęć warsztatowych.

Odpowiedź ustna, opracowanie prezentacji, referatu, aktywność w zajęciach warsztatowych. W przypadku oceny prezentacji należy zwrócić uwagę na zaangażowanie w przygotowanie, podział obowiązków, zakres prac. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną, poprawność, formy przedstawienia.

Sprawdzanie osiągnięć powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku kursu.

4.3. Program nauczania dla przedmiotu: Opieka i pomoc osobie starszej

4.3.1. Cele ogólne przedmiotu

- Nabycie umiejętności pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w różnych aspektach życia
- Nabycie umiejętności wsparcia w zaspakajaniu potrzeb psychofizycznych osoby starszej
- Nabycie umiejętności aktywnego słuchania

4.3.2. Cele operacyjne przedmiotu

Uczestnik kursu potrafi:

- wspierać osoby starsze w zaspakajaniu potrzeb i rozwiązywaniu problemów,
- prowadzić działania w zakresie propagowania zdrowego stylu życia,
- wspierać osobę starszą w przygotowywaniu zdrowych posiłków i przestrzeganiu zalecanej diety
- określić zasady komunikacji interpersonalnej,
- wymienić zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania.

Cele zajęć/przedmiotów/jednostek odnoszą się do wiedzy, umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych

4.3.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Tabela 4 Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin dla tematu	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
Dział I Opieka nad osobą starszą SUMA: 104	Temat 1: Rozpoznawanie potrzeb i problemów osoby starszej	32	SPO.02.5. 1 organizuje środowisko mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpieczeństwa osoby starsze (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia potrzeby osoby starszej w celu bezpiecznego poruszania się w środowisku mieszkaniowym – określa utrudnienia w środowisku mieszkaniowym z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej – przedstawia udogodnienia mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin dla tematu	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
	Temat 2: Drogi podawania leków z uwzględnieniem stanu psychofizycznego osoby starszej	32	SPO.02.5.6 pomaga osobie starszej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – sprawdza zalecenie lekarza, zgodność leku, dawkę i termin ważności – rozróżnia drogi podawania leków – pomaga osobie chorej i niesamodzielnej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza różnymi drogami (doustnie, przez skórę, na błony śluzowe), a w przypadku osób, które nie są w stanie samodzielnie przyjąć leku, również podaje go bezpośrednio do ust lub na skórę, bez naruszania powłok skórnych
	Temat 3: Wspieranie osoby starszej w stosowaniu zbilansowanej diety, odpowiedniej dla wieku i rodzaju schorzeń oraz stosowaniu zasad zdrowego stylu życia 	40	SPO.02.5.9 wdraża zasady zdrowego stylu życia w opiece nad osobą starszą (ek) SPO.02.8.3 stosuje zasady komunikacji interpersonalnej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – wspiera osobę starszą w przygotowywaniu zdrowych posiłków i przestrzeganiu zalecanej diety – rozróżnia rodzaje diet – stosuje zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania czynności dnia codziennego – omawia zasady zdrowego stylu życia i przestrzegania zalecanej diety – wymienia zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania – określa zasady komunikacji interpersonalnej – charakteryzuje aktywne metody słuchania

4.3.4. Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Propozycje metod nauczania

Wykład z wykorzystaniem środków wizualnych, prezentacja, pogadanka, dyskusja, metody warsztatowe, ćwiczenia, metody eksponujące, instruktaż, metody podające, metoda przypadku.

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie, w parach lub grupowo, całym zespołem.

Stosowane formy pracy powinny być dostosowane do zdiagnozowanych przez nauczycieli potrzeb i możliwości uczących się, np. dobór zadań o odpowiednim stopniu trudności, wsparcie uczenia się materiałami multimedialnymi, organizacja uczenia się w grupach heterogenicznych, dzielenie materiału nauczania na mniejsze części, częste udzielanie informacji zwrotnych z uwzględnieniem zasad oceniania kształtującego.

Obudowa dydaktyczna

Literatura:

1. „Opiekun Osoby starszej. Podręcznik do nauki zawodu” Praca zbiorowa Wydawnictwo WSiP 2020
2. Krajewska-Kułak Elżbieta, Cybulski Mateusz „Opieka nad osobami starszymi. Przewodnik dla zespołu terapeutycznego”. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2016
3. Rychlik Agnieszka, Pawluczuk Iwona „Czynności higieniczne, pielęgnacyjne i opiekuńcze” Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o
4. Rychlik Agnieszka, Pawluczuk Iwona „Opiekun medyczny Nowe umiejętności” Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o
5. Schiefele Josefa. Staudt Ilse, Dach M. Margarete „Pielęgniarstwo geriatryczne” Wydawnictwo Medyczne Urban & Partner, Wrocław 2005

Podręczniki wymagają aktualizacji przez nauczyciela

Środki dydaktyczne do przedmiotu:

Podręczniki, książki kucharskie, atlasy kulinarne, tabele kaloryczne, glukometr, dokumentacja pacjenta, materiały audiowizualne, podcasty, prezentacje multimedialne, tablice, pliki graficzne, zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń, karty pracy dla uczestników, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, środki i sprzętu do utrzymania higieny osobistej i otoczenia, sprzęt imitujący wyposażenie łazienki, kuchni, sypialni, pracownia organizacji czasu wolnego wyposażona w: sprzęt audiowizualny, taki jak: telewizor, monitor, komputer lub laptop, projektor lub rzutnik pisma, sprzęt nagłaśniający, odtwarzacz DVD i zestawy płyt CD, DVD, instrumenty muzyczne, sprzęt sportowy oraz sprzęt do gier i zabaw ruchowych, sprzęt turystyczny, sprzęt fotograficzny, gry stolikowe i towarzyskie, służące do rozwijania umiejętności praktycznych związanych z konstruktywnym spędzaniem czasu wolnego, puzzle, łamigłówki, krzyżówki, przybory piśmiennicze, sprzęt, materiały i przybory do szycia, haftowania, wyszywania, komputerowe z dostępem do internetu i projektorem multimedialnym.

Warunki realizacji

Zajęcia powinny być realizowane częściowo w sali ogólnodostępnej wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową, częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł, pomieszczenia podzielone na strefy aktywności tj. kuchnię, łazienkę, pokój dzienny, sypialnię oraz pracownię gospodarstwa domowego.

Zajęcia warsztatowe powinny być organizowane w podziale całego zespołu na grupy maksymalnie 12-osobowych.

4.3.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu

Sprawdzanie opanowania przez uczestnika wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie materiału z przeprowadzonych wykładów oraz ćwiczeń i zajęć warsztatowych.

Odpowiedź ustna, opracowanie prezentacji, referatu, aktywność w zajęciach warsztatowych. W przypadku oceny prezentacji należy zwrócić uwagę na zaangażowanie w przygotowanie, podział obowiązków, zakres prac. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną, poprawność, formy przedstawienia.

Sprawdzanie osiągnięć powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku kursu.

Sprawdzenie spełnienia kryteriów weryfikacji powiązanych z tematami prowadzonymi z użyciem technik kształcenia na odległość odbywa się tymi samymi metodami, jak w przypadku zajęć stacjonarnych. Jeśli nauczyciele posiadają dostęp do interaktywnych materiałów sprawdzających warto włączyć je do metod oceniania osiągnięć uczestników kursu.

4.4. Program nauczania dla przedmiotu: Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej

4.4.1. Cele ogólne przedmiotu:

- Wykonywanie zabiegów opiekuńczo-pielęgnacyjnych i higienicznych zgodnie z obowiązującymi algorytmami
- Stosowanie zasad obowiązujących podczas pielęgnacji stomii
- Stosowanie zasad profilaktyki i pielęgnacji osoby starszej
- Nabycie umiejętności udzielania pierwszej pomocy w stanach zagrożenia zdrowia i życia
- Zapoznanie się z układami i narządami człowieka.
- Poznanie funkcji fizjologicznych układów organizmu człowieka.

4.4.2. Cele operacyjne przedmiotu

Uczestnik kursu potrafi:

- wyjaśnić podstawowe procesy życiowe organizmu człowieka,
- znać zasady bezpiecznego udzielania pomocy,
- wymienić stany zagrożenia życia i zdrowia,
- ocenić stan zdrowia osoby poszkodowanej,
- rozpoznać uraz na podstawie objawów zewnętrznych,
- wykonać samodzielnie resuscytację krążeniowo-oddechową,
- wykonać czynności ratownicze w stanach zagrożenia życia i zdrowia,
- stosować pozycję bezpieczną u poszkodowanego,
- wymienić czynniki mające wpływ na powstawanie odleżyn u osoby starszej, niesamodzielnej,
- stosować algorytm zabiegów przeciwzapalnych,

- wykonywać zabiegi opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne zgodnie z obowiązującymi algorytmami,
- wymienić rodzaje stomii,
- wymieniać rodzaje diet osób ze stomią.

Cele zajęć/przedmiotów/jednostek odnoszą się do wiedzy, umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych.

4.4.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Tabela 5 Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin dla zawodu	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
Dział I Podstawy pielęgnacji i higieny SUMA: 76	Temat 1: Czynności opiekuńczo-higieniczne u osoby starszej	30	SPO.02.5.4 wykonuje czynności opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne u osoby starszej (ek)	– planuje czynności opiekuńczo-higieniczne u osoby starszej z uwzględnieniem jej niesamodzielności
	Temat 2: Zabiegi opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne	30	SPO.02.5.4 wykonuje czynności opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne u osoby starszej (ek)	– wykonuje zabiegi opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne zgodnie z obowiązującymi algorytmami
	Temat 3: Stomia - jej rodzaje, zmiana, pielęgnacja, dieta Częściowo –Worek stomijny należy wymienić na fantomie	16	SPO.02.5.7 pomaga osobie starszej w pielęgnacji i zmianie worka stomijnego (ek)	– wymienia przyczyny stomii – rozpoznać rodzaje stomii – wskazuje zasady obowiązujące podczas pielęgnacji stomii – prowadzi pielęgnację i zmianę worka stomijnego u osoby starszej zgodnie z obowiązującymi algorytmami – wymienia rodzaje diet osób ze stomią
Dział II Wybrane zagadnienia z zakresu	Temat 1: Klasyfikacja odleżyn 	8	SPO.02.5.8 prowadzi profilaktykę przeciwoodleżynową u osoby starszej (ek)	– klasyfikuje stopnie odleżyn

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin dla zawodu	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
profilaktyki i pielęgnacji osoby starszej SUMA: 72	Temat 2 Czynniki predysponujące do powstawania odleżyn 	10	SPO.02.5.8 prowadzi profilaktykę przeciwoleżynową u osoby starszej (ek)	– wymienia czynniki mające wpływ na powstawanie odleżyn u osoby starszej, niesamodzielnej
	Temat 3: Skale oceny ryzyka wystąpienia odleżyn 	8	SPO.02.5.8 prowadzi profilaktykę przeciwoleżynową u osoby starszej (ek)	– ocenia ryzyko powstania odleżyn u osoby starszej
	Temat 4: Profilaktyka przeciwoleżynowa 	14	SPO.02.5.8 prowadzi profilaktykę przeciwoleżynową u osoby starszej (ek)	– wymienia zadania profilaktyki przeciwoleżynowej – stosuje zabiegi higieniczne i udogodnienia przeciwoleżynowe u osoby starszej, niesamodzielnej
	Temat 5: Algorytm zabiegów przeciwzapalnych	32	SPO.02.5.5 wykonuje zabiegi przeciwzapalne u osoby starszej (ew)	– rozróżnia rodzaje zabiegów przeciwzapalnych – opisuje procesy zapalne – stosuje algorytm zabiegów przeciwzapalnych

4.4.4 Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Propozycje metod nauczania,

Wykład z wykorzystaniem środków wizualnych, prezentacja, pogadanka, dyskusja, metody warsztatowe, ćwiczenia, pokaz z objaśnieniem, metoda projektu, pomiary parametrów, analiza dokumentacji, metoda przypadku, wykład problemowy.

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie, w parach lub grupowo, całym zespołem.

Stosowane formy pracy powinny być dostosowane do zdiagnozowanych przez nauczycieli potrzeb i możliwości uczących się, np. dobór zadań o odpowiednim stopniu trudności, wsparcie uczenia się materiałami multimedialnymi, organizacja uczenia się w grupach heterogenicznych, dzielenie materiału nauczania na mniejsze części, częste udzielanie informacji zwrotnych z uwzględnieniem zasad oceniania kształtującego.

Możliwość prowadzenia zajęć za pomocą technik kształcenia na odległość w zakresie: dział II (z wyłączeniem tematu 5).

Obudowa dydaktyczna

Literatura:

1. Krzywda Anna, Krzywda Paweł „Opiekun osoby w podeszłym wieku, przewlekle chorej lub niepełnej” Wydawnictwo KeBe s.c.
2. Rychlik A., Pawluczuk J., Czynności higieniczne, pielęgnacyjne i opiekuńcze, Poznań 2017
3. Schiefele Josefa. Staudt Ilse, Dach M. Margarete „Pielęgniarstwo geriatryczne” Wydawnictwo Medyczne Urban & Partner, Wrocław 2005
4. Szałkiewicz E., „Opiekun medyczny w praktyce”, Warszawa 2013, Wydawnictwo Lekarskie PZWL
5. Talarska D., Wieczorkowska-Tobis K., Szałkiewicz E. „Opieka nad osobami przewlekle chorymi w wieku podeszłym i niepełnosprawnymi” Warszawa 2010, Wydawnictwo Lekarskie PZWL

Strony internetowe:

<https://forumleczeniara.pl/skale-oceny-ryzyka-wystapienia-odlezyn/>

<http://opiekunmedycznypraktyczny.blogspot.com/2018/02/odlezyzny-miejsca-profilaktyka.html>

Podręczniki i materiały wymagają aktualizacji przez nauczyciela.

Środki dydaktyczne:

Podręczniki, atlasy anatomiczne, materiały audiowizualne, prezentacje multimedialne, zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń, karty pracy dla uczestników, plansze dotyczące budowy ciała człowieka, modele anatomiczne, sprzęt z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, sprzęt przewidziany w pracowni umiejętności pielęgnacyjnych i czynności opiekuńczych, plansze ze skalą oceny ryzyka wystąpienia odleżyn, dokumentacja pacjenta, stanowisko komputerowe z dostępem do internetu i projektorem multimedialnym.

Warunki realizacji

Zajęcia powinny być realizowane częściowo w sali ogólnodydaktycznej wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł lub materacy (do pracy warsztatowej). Pracownia powinna być wyposażona w sprzęt symulujący pokój osoby starszej z łózkami rehabilitacyjnymi, fantomami osoby dorosłej do nauki czynności higienicznych, wózkami kąpielowymi, szafkami i stolikami przyłóżkowymi z regulowanym blatem, wózkiem inwalidzkim, stolikiem „przyjacielem”, chodzikiem, parawanem, podnośnikiem, bielizną pościelową i osobistą, pojemnikami na odpady, brudną bielizną, parawany, wyroby medyczne do pielęgnacji pacjenta leżącego, środki pielęgnacyjne, termometry, aparaty do mierzenia ciśnienia krwi, taborety, krzesła, łatwoślizgi, stoliki zabiegowe, tace, baseny, kaczki, kule łokciowe, środki pomocnicze: cewniki, worki do zbiórki moczu, worki stomijne, pieluchomajtki, apteczkę pierwszej pomocy, udogodnienia przeciwoślizgowe, balkonik, materace przeciwoślizgowe, sprzętem, urządzeniami i przyborami do wykonywania zabiegów higienicznych i czynności opiekuńczych u osoby leżącej, łóżka szpitalne z pełnym wyposażeniem.

Ćwiczenia z zakresu pierwszej pomocy powinny być prowadzone w pracowni wyposażonej w podstawowy sprzęt z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, w tym: defibrylator, fantomy BLS dorosłego, środki ochrony indywidualnej, ciśnieniomierz, termometr, glukometr, środki dezynfekujące, materiały higieniczne i opatrunkowe. Zajęcia warsztatowe powinny być realizowane w grupach maksymalnie 12-osobowych.

4.4.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu

Sprawdzanie opanowania przez uczestnika wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie materiału z przeprowadzonych wykładów oraz ćwiczeń i zajęć warsztatowych.

Odpowiedź ustna, opracowanie prezentacji, referatu, aktywność w zajęciach warsztatowych. W przypadku oceny prezentacji należy zwrócić uwagę na zaangażowanie w przygotowanie, podział obowiązków, zakres prac. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną, poprawność, formy przedstawienia.

Sprawdzanie osiągnięć powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku kursu.

Sprawdzenie spełnienia kryteriów weryfikacji powiązanych z tematami prowadzonymi z użyciem technik kształcenia na odległość odbywa się tymi samymi metodami, jak w przypadku zajęć stacjonarnych. Jeśli nauczyciele posiadają dostęp do interaktywnych materiałów sprawdzających warto włączyć je do metod oceniania osiągnięć uczestników kursu.

4.5. Program nauczania dla przedmiotu: Współpraca z partnerami społecznymi

4.5.1. Cele ogólne przedmiotu:

- Poznaje specyfikę pomocy długoterminowej

4.5.2 Cele operacyjne przedmiotu:

Uczestnik kursu potrafi:

- sporządzać plan wsparcia pomocy długoterminowej

Cele zajęć/przedmiotów/jednostek odnoszą się do wiedzy, umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych

4.5.3 Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Tabela 6 Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin dla tematu	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
Dział I Rodzina i środowisko lokalne jako źródło pomocy SUMA:16	Temat 1: Specyfika pomocy długoterminowej 	16	SPO.02.5.3 opracowuje plan pomocy, wsparcia i opieki długoterminowej osoby starszej (ew)	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza listę działań wspierających – harmonogram opieki długoterminowej – sporządza plan wsparcia i opieki długoterminowej

4.5.4. Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Propozycje metod nauczania,

Wykład z wykorzystaniem środków wizualnych, prezentacja, pogadanka, dyskusja, metody warsztatowe, ćwiczenia, metoda przypadku.

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie, w parach lub grupowo, całym zespołem.

Stosowane formy pracy powinny być dostosowane do zdiagnozowanych przez nauczycieli potrzeb i możliwości uczących się, np. dobór zadań o odpowiednim stopniu trudności, wsparcie uczenia się materiałami multimedialnymi, organizacja uczenia się w grupach heterogenicznych, dzielenie materiału nauczania na mniejsze części, częste udzielenie informacji zwrotnych z uwzględnieniem zasad oceniania kształtującego.

Obudowa dydaktyczna,

Literatura:

1. Jakimowicz-Klein Barbara „Opieka nad seniorem” Wydawca: Świat Książki Warszawa 2014
2. Krajewska-Kułak Elżbieta, Cybulski Mateusz „Opieka nad osobami starszym. Przewodnik dla zespołu terapeutycznego” Wydawnictwo PZWL Warszawa 2016
3. Krzywda Anna, Krzywda Paweł „Opiekun osoby w podeszłym wieku, przewlekle chorej lub niedołążnej” Wydawnictwo KeBe s.c.
4. „Opiekun Osoby starszej. Podręcznik do nauki zawodu” Praca zbiorowa Wydawnictwo WSiP 2020
5. Owczarek K, Łazarkiewicz M.A.. „Poradnik opiekuna seniora. Pogoda na starość” Wydawnictwo: Wolters Kluwer Polska 2018

Podręczniki i akty prawne wymagają aktualizacji przez nauczyciela

Środki dydaktyczne:

Podręczniki, materiały audiowizualne, prezentacje multimedialne, tablice, pliki graficzne, zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń, karty pracy dla uczestników, stanowisko komputerowe z dostępem do internetu i projekтором multimedialnym.

Warunki realizacji

Zajęcia powinny być realizowane częściowo w sali ogólnodydaktycznej wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł. Zajęcia warsztatowe powinny być organizowane w podziale całego zespołu na grupy maksymalnie 12-osobowych.

4.5.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu

Sprawdzanie opanowania przez uczestnika wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie materiału z przeprowadzonych wykładów oraz ćwiczeń i zajęć warsztatowych.

Odpowiedź ustna, opracowanie prezentacji, referatu, aktywność w zajęciach warsztatowych. W przypadku oceny prezentacji należy zwrócić uwagę na zaangażowanie w przygotowanie, podział obowiązków, zakres prac. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną, poprawność, formy przedstawienia.

Sprawdzanie osiągnięć powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku kursu.

Sprawdzenie spełnienia kryteriów weryfikacji powiązanych z tematami prowadzonymi z użyciem technik kształcenia na odległość odbywa się tymi samymi metodami, jak w przypadku zajęć stacjonarnych. Jeśli nauczyciele posiadają dostęp do interaktywnych materiałów sprawdzających warto włączyć je do metod oceniania osiągnięć uczestników kursu.

5. Ewaluacja programu KUZ

Tabela 7 Ewaluacja programu KUZ

Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
organizuje środowisko mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpieczeństwa osoby starszej (ek)	ocenia potrzeby osoby starszej w celu bezpiecznego poruszania się w środowisku mieszkaniowym określa utrudnienia w środowisku mieszkaniowym z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się	metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia): – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru,	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności

PROGRAM NAUCZANIA KURSU UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH
SPO.02.5. Wykonywanie czynności opiekuńczo-wspierających u osoby starszej
Strona 27 z 51

Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
	pielęgnacyjne i higieniczne zgodnie z obowiązującymi algorytmami	<ul style="list-style-type: none"> – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – dyskusja – sprawdzian praktyczny <p>metody sumujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny) 	koniec kursu
pomaga osobie starszej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza (ek)	<p>sprawdza zalecenie lekarza, zgodność leku, dawkę i termin ważności</p> <p>rozdziela drogi podawania leków</p> <p>pomaga osobie chorej i niesamodzielnej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza różnymi drogami (doustnie, przez skórę, na błony śluzowe), a w przypadku osób, które nie są w stanie samodzielnie przyjąć leku, również podaje go bezpośrednio do ust lub na skórę, bez naruszania powłok skórnych</p>	<p>metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia):</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – dyskusja – sprawdzian praktyczny <p>metody sumujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny) 	<p>wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności</p> <p>koniec kursu</p>
pomaga osobie starszej w pielęgnacji i zmianie worka stomijnego (ek)	wymienia przyczyny stomii rozpoznaje rodzaje stomii	metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania

Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
	wskazuje zasady obowiązujące podczas pielęgnacji stomii prowadzi pielęgnację i zmianę worka stomijnego u osoby starszej zgodnie z obowiązującymi algorytmami	kształcenia): – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – dyskusja – sprawdzian praktyczny metody sumujące: – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny)	wiedzy/umiejętności koniec kursu
prowadzi profilaktykę przeciwoodleżynową u osoby starszej (ek)	wymienia czynniki mające wpływ na powstawanie odleżyn u osoby starszej, niesamodzielnej ocenia ryzyko powstania odleżyn u osoby starszej klasyfikuje stopnie odleżyn stosuje zabiegi higieniczne i udogodnienia przeciwoodleżynowe u osoby starszej, niesamodzielnej	metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia): – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – przygotowanie prezentacji/referatu – sprawdzian praktyczny metody sumujące: – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności koniec kursu

Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
podejmuje problematykę śmierci i godnego umierania w kontaktach z osobą starszą (ek)	rozdziela etapy umierania rozpoznaje potrzeby człowieka umierającego zaspokaja potrzeby człowieka umierającego	praktyczny) metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia): – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – przygotowanie prezentacji/referatu – sprawdzian praktyczny metody sumujące: – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny)	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności koniec kursu
Kompetencje personalne i społeczne przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej (ek)	wyjaśnia, czym jest zasada, norma, reguła przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej w relacjach z osobą starszą opisuje skutki łamania zasad etycznych przestrzega tajemnicy związanej z wykonywanym zawodem i miejscem pracy przestrzega zasad etycznych i prawnych, związanych z ochroną własności intelektualnej i ochroną	metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia): – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – dyskusja – sprawdzian praktyczny metody sumujące: – egzamin kończący kurs (test	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności koniec kursu

Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
	danych osobowych	pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny)	
stosuje zasady komunikacji interpersonalnej (ek)	wymienia zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania określa zasady komunikacji interpersonalnej charakteryzuje aktywne metody słuchania	metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia): – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – dyskusja – przygotowanie prezentacji/referatu – sprawdzian praktyczny metody sumujące: – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny)	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności koniec kursu
charakteryzuje pojęcie konfliktu (ek)	podaje definicję pojęcia konfliktu wymienia fazy konfliktu opisuje przyczyny konfliktów międzyludzkich zapobiega przyczynom powstawania konfliktów wymienia skutki konfliktów międzyludzkich w życiu rodzinnym,	metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia): – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – przygotowanie	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności

Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
	społecznym i zawodowym	<p>prezentacji/referatu</p> <ul style="list-style-type: none"> – sprawdzian praktyczny <p>metody sumujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny) 	koniec kursu
ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania (ek)	opisuje zakres odpowiedzialności opiekuna osoby starszej podczas realizacji zadań zawodowych wskazuje przykłady odpowiedzialności prawnej opiekuna osoby starszej wymienia konsekwencje braku odpowiedzialności podczas wykonywania zadań zawodowych wykonuje przydzielone zadania zgodnie z procedurami i zasadami	<p>metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia):</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – przygotowanie prezentacji/referatu – sprawdzian praktyczny <p>metody sumujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny) 	<p>wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności</p> <p>koniec kursu</p>
stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów (ek)	opisuje metody i techniki rozwiązywania problemów podaje propozycje rozwiązywania problemów	<p>metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia):</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpowiedź ustna 	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności

Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
	ocenia skuteczność podjętych działań	<ul style="list-style-type: none"> – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – przygotowanie prezentacji/referatu – sprawdzian praktyczny <p>metody sumujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny) 	koniec kursu

6. Wykaz literatury oraz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych

6.1. Wykaz literatury

1. Atlas Anatomiczny, Wydawnictwo Buchmann, 2007.
2. Bernert A. „Pierwsza pomoc”, Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o. Poznań
3. Bochenek A., Reicher M. „Anatomia człowieka” t. 1-5 . Wydawnictwo PZWL. Warszawa 2007
4. Bogusz R., Kawczyńska-Butrym Z.B., Wybrane elementy socjologii, Lublin 2003.
5. Buchfelder M., Buchfelder A., Podręcznik pierwszej pomocy, Warszawa 2014.
6. Brzezińska M., Grackowska M. „Zaradnik terapeutyczny. Jak pracować z seniorami w domu pomocy społecznej?”, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2012
7. Cisek B., Aleksandrowicz R. (red.), Mały atlas anatomiczny, red., Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2015.
8. Dudziak R. “Bezpieczeństwo i higiena pracy” Wydawnictwo: Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp.z o.o. Poznań, wydanie II
9. Flor I. „Organizowanie pracy małych zespołów” Wydawnictwo Ekonomik – Jacek Musiałkiewicz Warszawa 2019

10. Formański J. „Psychologia. Podręcznik dla szkół medycznych”, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 1998.
11. Geriatria i opieka długoterminowa Nr 1/2015 (1)
12. Gołąb B. „Podstawy anatomii człowieka”. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2012
13. Goniewicz M., Pierwsza pomoc, Warszawa 2014.
14. Hamer H. „Psychologia społeczna. Teoria i praktyka” Wydawnictwo Difin, Warszawa 2005
15. Hamer H. „Rozwój umiejętności społecznych. Jak skutecznie dyskutować i współpracować” Wydawnictwo VEDA, Warszawa 1999
16. Henderson P. , Holloway J., Millar A. „ Superwizja w praktyce. Jak zostać superwizorem w zawodach nakierowanych na wspieranie i pomaganie” Wydawnictwo: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich Warszawa 2014
17. Jakimowicz-Klein B. „Opieka nad seniorem” Wydawca: Świat Książki Warszawa 2014
18. Jaszczak-Kuźmińska D., Michalska K. (red.) „Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych: Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu” MPiPS , Wydawnictwo edukacyjne Parpamedia 2010
19. Kliszcz J. „Psychologia w zawodzie i pracy opiekuna medycznego” Wydawnictwo Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2019
20. Kliszcz J. „Psychologia potrzeb osób starszych: potrzeby psychospołeczne po 65 roku życia” Wydawnictwo Difin Warszawa 2019
21. Krajewska A. „Trening umiejętności społecznych” Wydawnictwo Ekonomik – Jacek Musiałkiewicz, Warszawa 2018
22. Krajewska-Kułąk E., Cybulski M. „Opieka nad osobami starszymi. Przewodnik dla zespołu terapeutycznego”. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2016
23. Krzywda A., Krzywda P. „Opiekun osoby w podeszłym wieku, przewlekłe chorej lub niepełnej” Wydawnictwo KeBe s.c.
24. Łazarkiewicz Magdalena Anna, Owczarek Krzysztof „Poradnik opiekuna seniora. Pogoda na starość”. Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska 2018
25. Norman G., Wstęp do socjologii, Poznań 2017.
26. Nowak A., Stanek A. „Kompetencje personalne i społeczne. Jak je rozwijać”, Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o.
27. „Opiekun Osoby starszej. Podręcznik do nauki zawodu” Praca zbiorowa Wydawnictwo WSiP 2020
28. Otwarte drzwi – podręcznik multimedialny do nauki języka migowego, Łódź 2003.
29. Paciorek P., Patrzala A., Medyczne czynności ratunkowe, PZWL, Warszawa 2016.
30. Rychlik A., Pawluczuk I. „Czynności higieniczne, pielęgnacyjne i opiekuńcze” Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o
31. Rychlik A., Pawluczuk I. „Opiekun medyczny Nowe umiejętności” Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o

32. Rzeźniczak D. „Podręcznik do nauki polskiego języka migowego” Wydawnictwo Migam 2016
33. Schiefele J., Staudt I., Dach M. „Pielęgniarstwo geriatryczne” Wydawnictwo Medyczne Urban & Partner, Wrocław 2005
34. Słowińska A.M., BHP w podmiotach leczniczych, Wydawnictwo Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, 2016.
35. Spicer P. „Polityka społeczna – praktyka” Wydawnictwo Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich Warszawa 2014
36. Stanek K. „Praca socjalna z osobą lub rodziną z problemem przemocy” Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich Warszawa 2014
37. Szczepankowski B. „Niesłyszący – Głusi – Głuchoniemi” Wydawnictwo WSiP Warszawa 1999
38. Szczepankowski B., Koncewicz D. „Język migowy w terapii” Wydawnictwo WSP Łódź 2008
39. Szałkiewicz E. „Opiekun medyczny w praktyce”, Warszawa 2013, Wydawnictwo Lekarskie PZWL
40. Spicer P. „Polityka społeczna - teoria” Wydawnictwo Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich Warszawa 2014
41. Talarska D., Wieczorkowska-Tobis K., Szałkiewicz E. „Opieka nad osobami przewlekle chorymi, w wieku podeszłym i niesamodzielnymi” Wydawnictwo Lekarskie PZWL Warszawa 2010
42. Walczak-Duraj D. „Wykłady z podstaw socjologii” Wydawnictwo OMEGA PRAKSIS Łódź 1995
43. Wojciechowska-Piskorska H., Skuza L., Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach opieki zdrowotnej: podstawowe wymagania BHP, identyfikacja zagrożeń, przegląd najważniejszych czynników chemicznych, ryzyko zawodowe, Wydawnictwo Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2002.

Akty prawne:

- Dz. U. z 2020 roku pozycja 1876 – Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Tekst jednolity
- Dz.U. 2020 poz 1057 – Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Tekst jednolity
- Dz.U. 2020 poz 249 Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy
- Dz.U. 2020 poz 1057 – Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Tekst jednolity

Strony internetowe:

- <https://forumleczeniara.pl/skale-oceny-ryzyka-wystapienia-odlezyn/>
- <http://opiekunmedycznypraktyczny.blogspot.com/2018/02/odlezyzny-miejsca-profilaktyka.html>
- http://zol.webster-studio.pl/files/GERIATRIA_numer_1.PDF

6.2. Wykaz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych

Sala ogólnodydaktyczna wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł. Sala wyposażona w materace, możliwość swobodnego organizowania przestrzeni, flipchart, materiały piśmiennicze.

Pracownia gospodarstwa domowego i kulinarna wyposażona w: zestaw mebli kuchni domowej oraz wyposażenie ułatwiające osobom starszym samodzielne przygotowywanie posiłków, plansze ilustrujące skład poszczególnych produktów spożywczych, książki kucharskie, zastawę stołową, sprzęt gospodarstwa domowego.

Pracownia opiekuńczo-higieniczna wyposażona w: łóżka szpitalne z pełnym wyposażeniem, fantom osoby dorosłej do nauki czynności higienicznych, szafki i stoliki przyłóżkowe z regulowanym blatem, materace przeciwoleżynowe, pościel, bieliznę pościelową i osobistą, parawany, pojemnik na brudną bieliznę, pojemniki na odpady, urządzenia i przybory do wykonywania zabiegów higienicznych, wyroby medyczne do pielęgnacji pacjenta leżącego, środki pielęgnacyjne, termometry, aparaty do mierzenia ciśnienia krwi, taborety, krzesła, łatwoślizgi, stoliki zabiegowe, tace, baseny, kaczki, kule łokciowe, środki pomocnicze: cewniki, worki do zbiórki moczu, worki stomijne, pieluchomajtki, apteczkę pierwszej pomocy, udogodnienia przeciwoleżynowe, wózek inwalidzki, balkonik.

Pracownia wyposażona w podstawowy sprzęt z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, w tym: defibrylator, fantomy BLS dorosłego, środki ochrony indywidualnej, ciśnieniomierz, termometr, glukometr, środki dezynfekujące, materiały higieniczne i opatrunkowe.

Filmy i prezentacje multimedialne o tematyce z zakresu języka migowego i niepełnosprawności słuchowej, podręczniki.

7. Sposób i forma zaliczenia kursu

Kurs powinien zakończyć się egzaminem, na który złoży się zarówno część praktyczna, jak i teoretyczna.

Część dotycząca teorii powinna mieć formę testu, który powinien zawierać zarówno pytania zamknięte jak i część opisu przypadku.

Na część praktyczną powinny składać się zadania wskazujące na opanowanie umiejętności konkretnych procedur związanych z opieką nad osobą starszą.

Egzamin powinien być przeprowadzony w warunkach zbliżonych do warunków pracy z osobą starszą.

W zależności od zakresu zadań egzamin powinien odbywać się w pracowniach symulujących:

- pokój osoby starszej z miejscem do aktywności dziennej oraz do wypoczynku nocnego
- aneks kuchenny wraz z podstawowym sprzętem AGD
- łazienkę przystosowaną do potrzeb osoby starszej i niepełnosprawnej

Zadania powinny uwzględniać kryteria weryfikacji ze wszystkich przedmiotów kursu.

8. Sprawdzenie kompletności i poprawności opracowanego programu zajęć

Tabela 8 Tabela weryfikacji programu nauczania KUZ pod kątem zgodności z przepisami prawa oświatowego

Lp.	Program kursu umiejętności zawodowych uwzględnia	Zawartość opracowanego programu zajęć (Tak-T/Nie-N)
1	Cele kształcenia (zadania zawodowe)	T
2	Efekty kształcenia	T
3	Kryteria weryfikacji	T
4	Warunki realizacji kształcenia w kwalifikacji (lub niezbędne do realizacji danej jednostki efektów)	T
5	Minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie lub jednostki efektów	T

Tabela 9 Tabela weryfikacji programu KUZ pod kątem kompletności efektów kształcenia

Efekty kształcenia oraz kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej kształcenia w zawodzie		Zawartość opracowanego programu zajęć (temat zajęć)
SPO.02.5. Wykonywanie czynności opiekuńczo-wspierających u osoby starszej		
Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji	
organizuje środowisko mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpieczeństwa osoby starszej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia potrzeby osoby starszej w celu bezpiecznego poruszania się w środowisku mieszkaniowym – określa utrudnienia w środowisku mieszkaniowym z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej – przedstawia udogodnienia mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej 	Opieka i pomoc osobie starszej
dobiera metody, techniki do działań opiekuńczo-wspierających (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia techniki działań opiekuńczo-wspierających – stosuje metody i techniki działań opiekuńczo-wspierających dostosowane do potrzeb i możliwości osoby starszej 	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą
opracowuje plan pomocy, wsparcia i opieki długoterminowej osoby starszej (ew)	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza listę działań wspierających i harmonogram opieki długoterminowej – sporządza plan wsparcia i opieki długoterminowej 	Współpraca z partnerami społecznymi
wykonuje czynności opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne u osoby starszej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – planuje czynności opiekuńczo-higieniczne u osoby starszej z uwzględnieniem jej niesamodzielności 	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej

Efekty kształcenia oraz kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej kształcenia w zawodzie		Zawartość opracowanego programu zajęć (temat zajęć)
	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje zabiegi opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne zgodnie z obowiązującymi algorytmami 	
wykonuje zabiegi przeciwzapalne u osoby starszej (ew)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje procesy zapalne rozdziela rodzaje zabiegów przeciwzapalnych stosuje algorytm zabiegów przeciwzapalnych 	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej
pomaga osobie starszej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza (ek)	<ul style="list-style-type: none"> sprawdza zalecenie lekarza, zgodność leku, dawkę i termin ważności rozdziela drogi podawania leków pomaga osobie chorej i niesamodzielnej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza różnymi drogami (doustnie, przez skórę, na błony śluzowe), a w przypadku osób, które nie są w stanie samodzielnie przyjąć leku, również podaje go bezpośrednio do ust lub na skórę, bez naruszania powłok skórnych 	Opieka i pomoc osobie starszej
pomaga osobie starszej w pielęgnacji i zmianie worka stomijnego (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny stomii rozdziela rodzaje stomii wskazuje zasady obowiązujące podczas pielęgnacji stomii prowadzi pielęgnację i zmianę worka stomijnego u osoby starszej zgodnie z obowiązującymi algorytmami 	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej
prowadzi profilaktykę przeciwoleżynową u osoby starszej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki mające wpływ na powstawanie oleżyn u osoby starszej, niesamodzielnej ocenia ryzyko powstania oleżyn u osoby starszej klasyfikuje stopnie oleżyn stosuje zabiegi higieniczne i udogodnienia przeciwoleżynowe u osoby starszej, niesamodzielnej 	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej
wdraża zasady zdrowego stylu życia w opiece nad osobą starszą (ek)	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania czynności dnia codziennego omawia zasady zdrowego stylu życia i przestrzegania zalecanej diety wspiera osobę starszą w przygotowywaniu zdrowych posiłków i przestrzeganiu zalecanej diety 	Opieka i pomoc osobie starszej
podejmuje problematykę śmierci i godnego umierania w kontaktach z osobą starszą (ek)	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela etapy umierania rozdziela potrzeby człowieka umierającego zaspokaja potrzeby człowieka umierającego 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą

Efekty kształcenia oraz kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej kształcenia w zawodzie		Zawartość opracowanego programu zajęć (temat zajęć)
Kompetencje personalne i społeczne		
charakteryzuje cechy wysokiej jakości usług świadczonych na rzecz drugiego człowieka (ep)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje usług świadczonych osobie starszej dostosowuje rodzaj świadczonych usług do zaistniałej sytuacji wymienia kompetencje opiekuna osoby starszej, jakie mają wpływ na jakość świadczonych usług opiekuńczych 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest zasada, norma, reguła przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej w relacjach z osobą starszą opisuje skutki łamania zasad etycznych przestrzega tajemnicy związanej z wykonywanym zawodem i miejscem pracy przestrzega zasad etycznych i prawnych, związanych z ochroną własności intelektualnej i ochroną danych osobowych 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
stosuje zasady komunikacji interpersonalnej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania określa zasady komunikacji interpersonalnej charakteryzuje aktywne metody słuchania 	Opieka i pomoc osobie starszej
charakteryzuje pojęcie konfliktu (ek)	<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję pojęcia konflikt wymienia fazy konfliktu opisuje przyczyny konfliktów międzyludzkich zapobiega przyczynom powstawania konfliktów wymienia skutki konfliktów międzyludzkich w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
planuje wykonanie zadania (ew)	<ul style="list-style-type: none"> analizuje możliwości realizacji zadania planuje czas przeznaczony na realizację zadania 	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą
ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania (ek)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zakres odpowiedzialności opiekuna osoby starszej podczas realizacji zadań zawodowych wskazuje przykłady odpowiedzialności prawnej opiekuna osoby starszej wymienia konsekwencje braku odpowiedzialności podczas wykonywania zadań zawodowych wykonuje przydzielone zadania zgodnie z procedurami i zasadami 	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą
wykazuje się kreatywnością i otwartością na zmiany (ew)	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje sytuacje nietypowe w środowisku pracy podejmuje działania w sytuacji trudnej 	Opieka i pomoc osobie starszej

Efekty kształcenia oraz kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej kształcenia w zawodzie		Zawartość opracowanego programu zajęć (temat zajęć)
	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki podejmowanych działań w sytuacjach trudnych – wyjaśnia znaczenie zmiany w życiu człowieka 	
aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe (ew)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje podstawowy zakres wiedzy i umiejętności zawodowych – analizuje własne kompetencje – wyznacza sobie cele rozwojowe – planuje własny rozwój zawodowy 	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą
stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje metody i techniki rozwiązywania problemów – podaje propozycje rozwiązywania problemów – ocenia skuteczność podjętych działań 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
współpracuje w zespole (ew)	<ul style="list-style-type: none"> – określa pojęcia: zespół, praca zespołowa i lider – realizuje zadania w wyznaczonym czasie – wspomaga innych członków zespołu podczas realizacji zadań – analizuje efekty pracy zespołu – identyfikuje znaczenie i funkcje konfliktu w pracy zespołu 	Współpraca z partnerami społecznymi
Organizacja pracy małych zespołów		
planuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań (ew)	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje zadania zespołu – wyznacza zadania członkom zespołu – wyjaśnia instrukcję wykonania zadania 	Współpraca z partnerami społecznymi
dobiera osoby do wykonania przydzielonych zadań (ew)	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje możliwości i umiejętności członków zespołu – wskazuje osoby do wykonania zadania – przewiduje skutki niewłaściwego doboru osób do zadań 	Współpraca z partnerami społecznymi
kieruje wykonaniem przydzielonych zadań (ew)	<ul style="list-style-type: none"> – ustala kolejność wykonywania zadań – monitoruje proces wykonywania zadań 	Współpraca z partnerami społecznymi
ocenia jakość wykonania przydzielonych zadań (ep)	<ul style="list-style-type: none"> – określa zaangażowanie w pracę członków zespołu – ocenia efekty pracy zespołu – udziela informacji zwrotnej w celu prawidłowego wykonania przydzielonych zadań 	Współpraca z partnerami społecznymi
wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne wpływające na poprawę warunków i jakości pracy (ep)	<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje analizy możliwości rozwiązań technicznych i organizacyjnych warunków pracy – dokonuje prostych modernizacji stanowiska pracy 	Współpraca z partnerami społecznymi

Załączniki

Tabela 10 Przyporządkowanie efektów kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji do poszczególnych przedmiotów

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Opieka i pomoc osobie starszej	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	Współpraca z partnerami społecznymi
organizuje środowisko mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpieczeństwa osoby starszej (ek)	32	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia potrzeby osoby starszej w celu bezpiecznego poruszania się w środowisku mieszkaniowym – określa utrudnienia w środowisku mieszkaniowym z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej – przedstawia udogodnienia mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej 		X			
dobiera metody, techniki do działań opiekuńczo-wspierających (ek)	32	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia techniki działań opiekuńczo-wspierających – stosuje metody i techniki działań opiekuńczo-wspierających dostosowane do potrzeb i możliwości osoby starszej 			X		
opracowuje plan pomocy, wsparcia i opieki długoterminowej osoby starszej (ew)	16	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza listę działań wspierających i harmonogram opieki długoterminowej – sporządza plan wsparcia i opieki długoterminowej 					X
wykonuje czynności opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne u osoby starszej (ek)	60	<ul style="list-style-type: none"> – planuje czynności opiekuńczo-higieniczne u osoby starszej z uwzględnieniem jej niesamodzielności – wykonuje zabiegi opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne zgodnie z obowiązującymi 				X	

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i i socjologii w opiece nad osobą starszą	Opieka i pomoc osobie starszej	Metodyka i metodologii a pracy z osobą starszą	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	Współpraca z partnerami społecznymi
		algorytmami					
wykonuje zabiegi przeciwzapalne u osoby starszej (ew)	32	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje procesy zapalne – rozróżnia rodzaje zabiegów przeciwzapalnych – stosuje algorytm zabiegów przeciwzapalnych 				X	
pomaga osobie starszej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza (ek)	32	<ul style="list-style-type: none"> – sprawdza zalecenie lekarza, zgodność leku, dawkę i termin ważności – rozróżnia drogi podawania leków – pomaga osobie chorej i niesamodzielnej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza różnymi drogami (doustnie, przez skórę, na błony śluzowe), a w przypadku osób, które nie są w stanie samodzielnie przyjąć leku, również podaje go bezpośrednio do ust lub na skórę, bez naruszania powłok skórnych 		X			
pomaga osobie starszej w pielęgnacji i zmianie worka stomijnego (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny stomii – rozpoznaje rodzaje stomii – wskazuje zasady obowiązujące podczas pielęgnacji stomii – prowadzi pielęgnację i zmianę worka stomijnego u osoby starszej zgodnie z obowiązującymi algorytmami 				X	

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Opieka i pomoc osobie starszej	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	Współpraca z partnerami społecznymi
prowdzi profilaktykę przeciwoleżynową u osoby starszej (ek)	40	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki mające wpływ na powstawanie odleżyn u osoby starszej, niesamodzielnej ocenia ryzyko powstania odleżyn u osoby starszej klasyfikuje stopnie odleżyn stosuje zabiegi higieniczne i udogodnienia przeciwoleżynowe u osoby starszej, niesamodzielnej 				X	
wdraża zasady zdrowego stylu życia w opiece nad osoba starszą (ek)	40	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania czynności dnia codziennego omawia zasady zdrowego stylu życia i przestrzegania zalecanej diety wspiera osobę starszą w przygotowywaniu zdrowych posiłków i przestrzeganiu zalecanej diety 		X			
podejmuje problematykę śmierci i godnego umierania w kontaktach z osobą starszą (ek)	20	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia etapy umierania rozpoznaje potrzeby człowieka umierającego zaspokaja potrzeby człowieka umierającego 	X				
Kompetencje personalne i społeczne							
charakteryzuje cechy wysokiej jakości usług świadczonych na rzecz drugiego człowieka (ep)		<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje usług świadczonych osobie starszej dostosowuje rodzaj świadczonych usług do zaistniałej sytuacji 	X				

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Opieka i pomoc osobie starszej	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	Współpraca z partnerami społecznymi
		<ul style="list-style-type: none"> wymienia kompetencje opiekuna osoby starszej, jakie mają wpływ na jakość świadczonych usług opiekuńczych 					
przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej (ek)		<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest zasada, norma, reguła przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej w relacjach z osobą starszą opisuje skutki łamania zasad etycznych przestrzega tajemnicy związanej z wykonywanym zawodem i miejscem pracy przestrzega zasad etycznych i prawnych, związanych z ochroną własności intelektualnej i ochroną danych osobowych 	X				
stosuje zasady komunikacji interpersonalnej (ek)		<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania określa zasady komunikacji interpersonalnej charakteryzuje aktywne metody słuchania 		X			
charakteryzuje pojęcie konfliktu (ek)		<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję pojęcia konflikt wymienia fazy konfliktu opisuje przyczyny konfliktów międzyludzkich zapobiega przyczynom powstawania konfliktów wymienia skutki konfliktów międzyludzkich w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym 	X				

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Opieka i pomoc osobie starszej	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	Współpraca z partnerami społecznymi
planuje wykonanie zadania (ew)		<ul style="list-style-type: none"> – analizuje możliwości realizacji zadania – planuje czas przeznaczony na realizację zadania 			X		
ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania (ek)		<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zakres odpowiedzialności opiekuna osoby starszej podczas realizacji zadań zawodowych – wskazuje przykłady odpowiedzialności prawnej opiekuna osoby starszej – wymienia konsekwencje braku odpowiedzialności podczas wykonywania zadań zawodowych – wykonuje przydzielone zadania zgodnie z procedurami i zasadami 			X		
wykazuje się kreatywnością i otwartością na zmiany (ew)		<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje sytuacje nietypowe w środowisku pracy – podejmuje działania w sytuacji trudnej – ocenia skutki podejmowanych działań w sytuacjach trudnych – wyjaśnia znaczenie zmiany w życiu człowieka 		X			
aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe (ew)		<ul style="list-style-type: none"> – opisuje podstawowy zakres wiedzy i umiejętności zawodowych – analizuje własne kompetencje – wyznacza sobie cele rozwojowe – planuje własny rozwój zawodowy 			X		

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Opieka i pomoc osobie starszej	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	Współpraca z partnerami społecznymi
stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów (ek)		<ul style="list-style-type: none"> – opisuje metody i techniki rozwiązywania problemów – podaje propozycje rozwiązywania problemów – ocenia skuteczność podjętych działań 	X				
współpracuje w zespole (ew)		<ul style="list-style-type: none"> – określa pojęcia: zespół, praca zespołowa i lider – realizuje zadania w wyznaczonym czasie – wspomaga innych członków zespołu podczas realizacji zadań – analizuje efekty pracy zespołu – identyfikuje znaczenie i funkcje konfliktu w pracy zespołu 					X
Organizacja pracy małych zespołów							
planuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań (ew)		<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje zadania zespołu – wyznacza zadania członkom zespołu – wyjaśnia instrukcję wykonania zadania 					X
dobiera osoby do wykonania przydzielonych zadań (ew)		<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje możliwości i umiejętności członków zespołu – wskazuje osoby do wykonania zadania – przewiduje skutki niewłaściwego doboru osób do zadań 					X
kieruje wykonaniem przydzielonych zadań (ew)		<ul style="list-style-type: none"> – ustala kolejność wykonywania zadań – monitoruje proces wykonywania zadań 					X

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Opieka i pomoc osobie starszej	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	Współpraca z partnerami społecznymi
ocenia jakość wykonania przydzielonych zadań (ep)		<ul style="list-style-type: none"> – określa zaangażowanie w pracę członków zespołu – ocenia efekty pracy zespołu – udziela informacji zwrotnej w celu prawidłowego wykonania przydzielonych zadań 					X
wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne wpływające na poprawę warunków i jakości pracy (ep)		<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje analizy możliwości rozwiązań technicznych i organizacyjnych warunków pracy – dokonuje prostych modernizacji stanowiska pracy 					X

Tabela 11 Grupowanie efektów kształcenia w zajęcia i nadawanie nazw tym zajęciom

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryteria weryfikacji	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne ustalone przez dyrektora	Okres realizacji
organizuje środowisko mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpieczeństwa osoby starszej (ek)	32	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia potrzeby osoby starszej w celu bezpiecznego poruszania się w środowisku mieszkaniowym – określa utrudnienia w środowisku mieszkaniowym z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej – przedstawia udogodnienia mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej 	Opieka i pomoc osobie starszej	6 miesięcy
dobiera metody, techniki do działań opiekuńczo-wspierających (ek)	32	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia techniki działań opiekuńczo-wspierających – stosuje metody i techniki działań opiekuńczo-wspierających dostosowane do potrzeb i możliwości osoby starszej 	Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	6 miesięcy

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryteria weryfikacji	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne ustalone przez dyrektora	Okres realizacji
opracowuje plan pomocy, wsparcia i opieki długoterminowej osoby starszej (ew)	16	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza listę działań wspierających i harmonogram opieki długoterminowej – sporządza plan wsparcia i opieki długoterminowej 	Współpraca z partnerami społecznymi	6 miesięcy
wykonuje czynności opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne u osoby starszej (ek)	60	<ul style="list-style-type: none"> – planuje czynności opiekuńczo-higieniczne u osoby starszej z uwzględnieniem jej niesamodzielności – wykonuje zabiegi opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne zgodnie z obowiązującymi algorytmami 	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	6 miesięcy
wykonuje zabiegi przeciwzapalne u osoby starszej (ew)	32	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje procesy zapalne – rozróżnia rodzaje zabiegów przeciwzapalnych – stosuje algorytm zabiegów przeciwzapalnych 		6 miesięcy
pomaga osobie starszej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza (ek)	32	<ul style="list-style-type: none"> – sprawdza zalecenie lekarza, zgodność leku, dawkę i termin ważności – rozróżnia drogi podawania leków – pomaga osobie chorej i niesamodzielnej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza różnymi drogami (doustnie, przez skórę, na błony śluzowe), a w przypadku osób, które nie są w stanie samodzielnie przyjąć leku, również podaje go bezpośrednio do ust lub na skórę, bez naruszania powłok skórnych 	Opieka i pomoc osobie starszej	6 miesięcy
pomaga osobie starszej w pielęgnacji i zmianie worka stomijnego (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny stomii – rozpoznaje rodzaje stomii – wskazuje zasady obowiązujące podczas pielęgnacji stomii – prowadzi pielęgnację i zmianę worka stomijnego u osoby starszej zgodnie z obowiązującymi algorytmami 	Pielęgnowanie i zachowanie higieny osoby starszej	6 miesięcy
prowadzi profilaktykę przeciwoodleżynową u osoby starszej (ek)	40	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki mające wpływ na powstawanie odleżyn u osoby starszej, niesamodzielnej – ocenia ryzyko powstania odleżyn u osoby starszej – klasyfikuje stopnie odleżyn – stosuje zabiegi higieniczne i udogodnienia przeciwoodleżynowe u osoby starszej, niesamodzielnej 		6 miesięcy

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryteria weryfikacji	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne ustalone przez dyrektora	Okres realizacji
wdraża zasady zdrowego stylu życia w opiece nad osobą starszą (ek)	40	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania czynności dnia codziennego – omawia zasady zdrowego stylu życia i przestrzegania zalecanej diety – wspiera osobę starszą w przygotowywaniu zdrowych posiłków i przestrzeganiu zalecanej diety 	Opieka i pomoc osobie starszej	6 miesięcy
podejmuje problematykę śmierci i godnego umierania w kontaktach z osobą starszą (ek)	20	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia etapy umierania – rozpoznaje potrzeby człowieka umierającego – zaspokaja potrzeby człowieka umierającego 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	6 miesięcy

Tabela 12 Określenie liczby godzin poszczególnych zajęć z podziałem na zajęcia teoretyczne i praktyczne

Przedmiot/ Obowiązkowe zajęcia edukacyjne ustalone przez dyrektora	Liczba godzin		Efekty kształcenia wraz kryteriami weryfikacji realizowane w ramach przedmiotów oraz kodami (ek, ew, ep.)	
	Przedmioty zawodowe teoretyczn e	Zajęcia realizowane w formie zajęć praktycznych		
			Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	20		podejmuje problematykę śmierci i godnego umierania w kontaktach z osobą starszą (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia etapy umierania – rozpoznaje potrzeby człowieka umierającego – zaspokaja potrzeby człowieka umierającego
Opieka i pomoc osobie starszej	32	72	SPO.02.5. 1 organizuje środowisko mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpieczeństwa osoby starsze (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia potrzeby osoby starszej w celu bezpiecznego poruszania się w środowisku mieszkaniowym – określa utrudnienia w środowisku mieszkaniowym z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej – przedstawia udogodnienia mieszkaniowe z uwzględnieniem potrzeb i bezpiecznego poruszania się osoby starszej
			SPO.02.5.6 pomaga osobie starszej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – sprawdza zalecenie lekarza, zgodność leku, dawkę i termin ważności – rozróżnia drogi podawania leków – pomaga osobie chorej i niesamodzielnej w przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza różnymi drogami (doustnie, przez skórę, na błony śluzowe), a w przypadku osób, które nie są w stanie samodzielnie przyjąć leku, również podaje go bezpośrednio do ust lub na skórę, bez naruszania powłok skórnych
			SPO.02.5.9 wdraża zasady zdrowego stylu życia w opiece nad osobą starszą (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania czynności dnia codziennego – omawia zasady zdrowego stylu życia i przestrzegania zalecanej diety – wspiera osobę starszą w przygotowywaniu zdrowych posiłków i przestrzeganiu zalecanej diety
Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą	32		SPO.02.5.2 dobiera metody, techniki do działań opiekuńczo-wspierających	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia techniki działań opiekuńczo-wspierających – stosuje metody i techniki działań opiekuńczo-wspierających dostosowane do potrzeb i możliwości osoby starszej

Przedmiot/ Obowiązkowe zajęcia edukacyjne ustalone przez dyrektora	Liczba godzin		Efekty kształcenia wraz kryteriami weryfikacji realizowane w ramach przedmiotów oraz kodami (ek, ew, ep.)	
	Przedmioty zawodowe teoretyczne	Zajęcia realizowane w formie zajęć praktycznych		
			Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
			(ek)	
Pielęgowanie i zachowanie higieny osoby starszej	72	76	SPO.02.5.4 wykonuje czynności opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne u osoby starszej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> planuje czynności opiekuńczo-higieniczne u osoby starszej z uwzględnieniem jej niesamodzielności wykonuje zabiegi opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne zgodnie z obowiązującymi algorytmami
			SPO.02.5.5 wykonuje zabiegi przeciwzapalne u osoby starszej (ew)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje procesy zapalne rozdziela rodzaje zabiegów przeciwzapalnych stosuje algorytm zabiegów przeciwzapalnych
			SPO.02.5.7 pomaga osobie starszej w pielęgnacji i zmianie worka stomijnego (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny stomii rozpoznaje rodzaje stomii wskazuje zasady obowiązujące podczas pielęgnacji stomii prowadzi pielęgnację i zmianę worka stomijnego u osoby starszej zgodnie z obowiązującymi algorytmami
			SPO.02.5.8 prowadzi profilaktykę przeciwoleżynową u osoby starszej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki mające wpływ na powstawanie odleżyn u osoby starszej, niesamodzielnej ocenia ryzyko powstania odleżyn u osoby starszej klasyfikuje stopnie odleżyn stosuje zabiegi higieniczne i udogodnienia przeciwoleżynowe u osoby starszej, niesamodzielnej
Współpraca z partnerami społecznymi	16		SPO.02.5.3 opracowuje plan pomocy, wsparcia i opieki długoterminowej osoby starszej (ew)	<ul style="list-style-type: none"> sporządza listę działań wspierających i harmonogram opieki długoterminowej sporządza plan wsparcia i opieki długoterminowej